

1958

Tal

- 5801 **Författningsfrågor** : folkomröstning. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 146–148, 150–152, 156–157
Äo: Folkomröstningar; Författningsfrågor; Monarki; Republik
- 5802 [**Författningsfrågor**] : majoritetsval. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 159–162, 165–166
Äo: Författningsfrågor; Majoritetsval; Valsystem
- 5803 [**Försvaret**]. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 279–282
Äo: Försvaret; Kärnvapenfrågan; Nedrustning
- 5804 **Kulturfrågor** : statens stöd till filmproduktionen. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 118–120, 122–123
Äo: Filmstöd; Kulturpolitik
- 5805 [**Skol- och utbildningsfrågor** : folk och forskning]. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 143–144
Äo: Folkbildning; Forskning; Forskningsinformation
- 5806 [**Skol- och utbildningsfrågor**] : fria läroböcker. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 135–136
Äo: Läromedel; Utbildningsfrågor

- 5807 [Studie- och programfrågor : ekonomisk upplysning]. // Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund. Kongress (15 : 1958 : Stockholm), Protokoll. – 1959. – S. 103–104
Äo: Kapitalbildning
- 5808 **Ändring i lagen om folkpensionering.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1958:17, s. 159–164, 165–166
Äo: Allmän tilläggspension; Folkpensionering; Framtidsfrågor

Artiklar

- 5809 **FP och framtiden.** // Stockholmstidningen. – 1958-12-10, s. 5
Ingår i artikelserie
cf. 5810
Äo: Folkpartiet; Ideologi; Liberalism
- 5810 **FP:s svåra läge.** // Stockholmstidningen. – 1958-12-09, s. 5
Ingår i artikelserie
cf. 5809
Äo: Folkpartiet

1959

Monografi

- 5901 SSU inför framtiden. – Stockholm : Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund : Frihets förlag, 1959. – **Ungdomens rätt till utbildning**, s. 12–19
Anonym. – Tillskrivs Olof Palme. – Manuskript i Olof Palmes arkiv
Äo: Utbildningsfrågor

Tal

- 5902 **Förordningsförslag om allmän varuskatt.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1959:28, s. 123–128, 129–130
Äo: Fördelningspolitik; Högerpartiet; Ideologi; Konservatism; Offentliga sektorn
- 5903 **Statens bosättningslån.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1959:8, s. 12
Äo: Bosättningslån
- 5904 **Statsverkspropositionen.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1959:2, s. 106–109, 110–111
Äo: Arbetslöshet; Arbetsmarknadspolitik; Sysselsättningspolitik; Ungdomsarbetslöshet; Yrkesutbildning
- 5905 **Universitetens och högskolornas organisation.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1959:14, s. 44–45; 1959:20, s. 5–7, 8, 10
Äo: Högskoleadministration; Universitetsadministration

- 5906 **Ökning av antalet matematiktimmur i enhetsskolans och realskolans högsta klasser.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1959:12, s. 44–49, 60, 67–68, 68
Äo: Matematikundervisning

Artiklar

- 5907 **Går centern åt höger?** : [svar på artikel av Johannes Antonsson]. // Expressen. – 1959-06-12, s. 2
Ingår i debattserie
Äo: Borgerlig regering; Centerpartiet; Regeringsbildning
- 5908 **Sju decennier med socialdemokratin** : Olof Palme: Vi är inte nöjda. // Frihet. – 43(1959):4, s. 26
Palme's bidrag: **Vi är inte nöjda**
Äo: Socialdemokrati; Sveriges socialdemokratiska arbetareparti

Intervju

- 5909 **Praktisk politik är idéinspirerad** / Ritz. // Dagbladet Nya samhället. – 1959-01-05, s. 1, [sista sidan]
Äo: Ideologi; Socialdemokrati

1960

Tal

- 6001 **Bistånd åt de s.k. underutvecklade länderna.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1960:10, s. 61–64, 65–66
Äo: Biståndspolitik; U-länderna
- 6002 **Naturastipendier åt studerande vid universiteten m.fl. läroanstalter.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1960:20, s. 75–78, 79
Äo: Studiesociala frågor
- 6003 **[Partiprogrammet : de allmänna grundsatserna].** // Sveriges socialdemokratiska arbetareparti. Kongress (21 : 1960 : Stockholm), Protokoll. – 1961. – S. 269–270
Äo: Internationell solidaritet; Jämlikhet; Partiprogram
- 6004 **Riktlinjer för utbyggande av universitet och högskolor.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1960:20, s. 37–42, 42–43
Äo: Biståndspolitik; Högskolan; Universitet; Utbildningsfrågor
- 6005 **Vissa ändringar i lagen om sterilisering.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1960:13, s. 26–29, 30–31, 33–34
Äo: Sterilisering

Artiklar

- 6006 **Parlamentariska perspektiv** : [bokrecension]. // Tiden. – 52(1960):2, s. 75–85
Äo: Folkpartiet; Högerpartiet; Kan dödläget brytas?; Partipolitik, folkpartiet; Partipolitik, högerpartiet; Regeringsbildning; Wigforss, Ernst
- 6007 **Radikal förnyelse**. // Tiden. – 52(1960):7, s. 407–417
Även publ.: Radikal förnyelse. // Politik är att vilja / Olof Palme. 1968. S. 23–37. [Utdrag]
cf. 6801
Äo: Demokrati; Ekonomi; Ideologi; Konservatism; Radikalism

Intervjuer

- 6008 **Examen i SSU-skolan** / Birgitta Svensson ... // Frihet. – 44(1960):4, s. 6–7, 38, 42
Äo: Ekonomisk demokrati; Jämlikhet; Jämställdhet; Partipolitik, högerpartiet; Socialism
- 6009 **Politiker och författare** : en enquete. // BLM. Bonniers litterära magasin. – 29(1960):3, s. 226, 230–233
Även publ.: Skriv om Rågsved! // Palme : en presentation / av Lars Svedgård. 1970. S. 68–75. – Högt ärade författare 1. // Att vilja gå vidare / Olof Palme. 1974. S. 58–65. – Individens och kollektivet. // Palme själv : texter i urval / redigerad av Sven Ove Hansson. 1996. S. 25–29. [Utdrag]
cf. 7401, 9601
Äo: Litteratur och samhälle

1961

Tal

- 6101 **Bidrag till internationell hjälpverksamhet.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1961:24, s. 43–45
Äo: Befolkningsfrågan; Biståndspolitik; U-länderna
- 6102 **Tingsten-Palme i debatt om de politiska ideologierna :** [sammandrag av radiodebatt mellan Herbert Tingsten och Olof Palme]. // Frihet. – 45(1961):10, s. 6–7, 25, 28–29
Äo: Allmän tilläggspension; Arbetsmarknadspolitik; Ideologier; Omsättningsskatten
- 6103 **Åtgärder för avskrivning av vissa studielån.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1961:24, s. 93–95, 97–98, 98
Äo: Studiesociala frågor

Intervju

- 6104 **Amé ställer veckans fråga till Olof Palme: Är ni ute efter pengar och makt?** / Anne-Marie Ehrenkrona. // Aftonbladet. – 1961-01-22, s. 22
Äo: Palme, Olof

1962

Tal

- 6201 **Avdragsrätt för studieunderstöd.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1962:16, s. 11–12
Äo: Studiesociala frågor
- 6202 **Förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1962:25, s. 62–63, 75
Äo: Etableringsrätt; Radio
- 6203 **Reformering av den obligatoriska skolan.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1962:22, s. 99–104; 1962:23, s. 22–23
Äo: Grundskolan; Utbildningsreformer
- 6204 **Riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1962:24, s. 124–126, 127, 128, 129
Äo: Biståndspolitik; Organization for Economic Cooperation and Development; U-länderna
- 6205 **Vidgad vuxenutbildning.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1962:23, s. 100–101, 102
Äo: Studiesociala frågor; Vuxenutbildning

Artiklar

- 6206 **Myrdals ”hemliga” u-hjälp** : [svar på artikel av Gunnar Myrdal]. // Stockholmstidningen. – 1962-10-07, s. 2
Äo: Biståndspolitik; U-länderna

- 6207 **Ungdomen och idéerna.** // Fönstret. – 39(1962):8/9, s. 30, 39
Även publ.: Ungdomen och idéerna. // Politik är att vilja / Olof Palme.
1968. S. 38–42
cf. 6801
Äo: Ideologiska studier

1963

Tal

- 6301 **Administrationen av den svenska u-landshjälpen.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1963:30, s. 112–115
Äo: Biståndspolitik; Nämnden för internationellt bistånd; U-länderna
- 6302 **Anslag till studiebidrag.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1963:18, s. 47–48, 48
Äo: Studiesociala frågor
- 6303 **Införande av examenspremier åt studerande vid universiteten m.fl. läroanstalter.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1963:18, s. 50–52
Äo: Studiesociala frågor
- 6304 **Statsbidrag till kvällsgymnasier för vuxna.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1963:27, s. 95–96
Äo: Vuxenutbildning
- 6305 **Utformningen av det framtida studiefinansieringssystemet.** // Riksdagens protokoll / Första kammaren. – 1963:33, s. 29–30, 30
Äo: Studiesociala frågor

Intervjuer

- 6306 **Går karriären via partiboken?** / Janne Svensson. // Kvällsposten. – 1963-11-24, s. 9
Äo: Palme, Olof

- 6307 **Varför är ni sen med utredningar, unge herr statsråd? :** – är jag det – jag har undertecknat tolv / Kaj Axelsson. // Aftonbladet. – 1963-10-11, s. 5
Äo: Palme, Olof

1958–1963

Till grund för socialismen ligger övertygelsen om människors lika värde. Jämlikheten är kärnpunkten i vår idé. Därav följer socialismens starka betoning av social rättvisa och rättfärdighet, av den lika rätten till inflytande i politik och ekonomi, av internationell solidaritet och medansvar. Därav följer också en förpliktelse till oavlätlig kamp mot privilegier och klassbarriärer, mot maktutövning som undandras demokratisk kontroll, mot förtryck av människor på grund av deras ras, religion och politiska åskådning. Socialismen kännetecknas också av den betydelse som tillmäts samverkan, solidaritet och gemenskap människor emellan, i motsättning till ensidig individuell självhävdelse och egoism.

Ur Examen i SSU-skolan, 1960.¹

31 år gammal höll Olof Palme den 24 april 1958, som nyvald riksdagsman för Jönköpings län, sitt jungfrutal i första kammaren. Frågan om allmän tjänstepension var den stora politiska stridsfrågan under 1957 och 1958. Den sprängde koalitionen mellan socialdemokrater och bondeförbundare, som suttit tillsammans i regeringen sedan 1951. Den bröt folkpartiets dominerande ställning som oppositionsparti som det haft under hela efterkrigstiden. Olof Palme var mycket aktiv i kampanjen inför folkomröstningen 1957 ”och låg bakom åtskilliga och slagkraftiga slogans och propagandatexter”². När frågan 1958 kom upp till avgörande i riksdagen hade socialdemokraterna och folkpartiet försökt jämka samman sina ståndpunkter men misslyckats. Den 25 april fälldes regeringens förslag och tre dagar senare upplöstes riksdagen och nyval till andra kammaren utlystes. I sitt jungfrutal ställde Olof Palme pensionsmotståndarnas farhågor att reformen inte skulle kunna finansieras, d.v.s. att den framtida produktionsökning som krävdes inte skulle kunna förverkligas, mot deras i andra frågor oproblematiske framstegsoptimism: ”Det är mig personligen obegripligt att man kan vara optimist, när det gäller kraftverk och skolor, storflygfält och vägar, bilar, TV-apparater och frysboxar, men plötsligt kasta om och måla framtiden i dystra färger, när det gäller att lösa

¹ 6008

² Lars Öhngren: ”Erlanders skugga” i *Vecko-journalen*, 1958, nr 2, s. 32–33, 48

en stor trygghets- och rättvisefråga. Om det vore möjligt att göra ett koncentrat av all den ekonomiska klagan och jämmer, som dessa båda dagar hörts i detta hus, är jag övertygad om att den gamle Job definitivt skulle hänvisas till de mera stillsamma kverulanternas skara. Min uppfattning är denna. Är det något område, där vi verkligen skall och bör ge utlopp åt framstegsoptimismen, så är det när det gäller änkornas och invalidernas trygghet och de gamlas försörjning.”³

Problemet om individens roll i kollektivet tog Olof Palme upp i en artikel kallad ”Politiker och författare : en enquete” 1960. Han menade att det var obestriddigt ”att den politiska demokratins kollektiva verksamhet påtagligt ökat den enskilda människans frihet.”⁴ Frågan om samhällets roll, kollektivet och individen konkretiserades på ett mycket tydligt sätt i riksdagsdebatten ”om vissa ändringar i lagen om sterilisering” den 22 april 1960. Olof Palme hade i en motion föreslagit att gällande lagstiftning skulle mjukas upp. Den principiella utgångspunkten för hans motion var följande: ”[D]en tanke som ligger bakom [...] är att människorna så långt det över huvud taget är möjligt bör på eget ansvar avgöra djupt personliga frågor av detta slag. Samhället bör undvika att med sin tvångsmakt ingripa reglerande i sådana strängt personliga angelägenheter. Man kan säga att det gäller ett frihetsproblem, som berör människors rätt att i en ytterligt svår situation själva välja sin väg. Samhället ska inte påbjuda, föreskriva, ge order, utan samhället skall – och detta är en viktig uppgift – ge människor stöd och hjälp i de svåra personliga avgöranden det här gäller.”⁵

I samband med att Olof Palme den 18 november 1963 utnämndes till konsultativt statsråd berättade han att han hittills varit med om att underteckna tolv betänkanden från olika utredningar och just stod i begrepp att underteckna ytterligare ett: slutbetänkandet från den studiesociala utredningen som han varit ordförande i sedan 1959. Tre betänkanden hade handlat om biståndsverksamhet, ett om vuxenutbildning, fem var från gymnasieutredningen, ett handlade om studiehjälp och två tidigare kom också från den studiesociala utredningen, tillsammans 4.000 sidor. Olof Palmes debut som statsråd i riksdagen ägde rum två dagar efter utnämningen. Han lämnade då upplysningen, att studiesociala utredningens

³ 5808

⁴ 6009

⁵ 6005

betänkande *Rätt till studiemedel* hade undertecknats ”i lördags”, dvs den 16 november 1963. Han bekräftade att utredningen tagit relativt lång tid. ”Vi hade planerat tre år, men det blev fyra”⁶ När Kaj Axelsson i en intervju frågade varför, svarade Olof Palme: ”Huvudorsaken är följande: Jag gick till utredningsarbetet med vissa klart fixerade förutsättningar. Efter två års arbete med att samla fakta stod det klart att dessa förutsättningar inte stämde med verkligheten.” – ”Det låter intressant. Vad gör man då?”, frågade Axelsson. – ”Det finns två saker att göra. Antingen se bort från verkligheten och fortsätta i de gamla spåren. Eller tänka om och pröva nya vägar. Vi föredrog att se verkligheten som den var och är och därför blev det nödvändigt att börja om från början.”⁷

⁶ 6305

⁷ 6307